

บทที่ 1

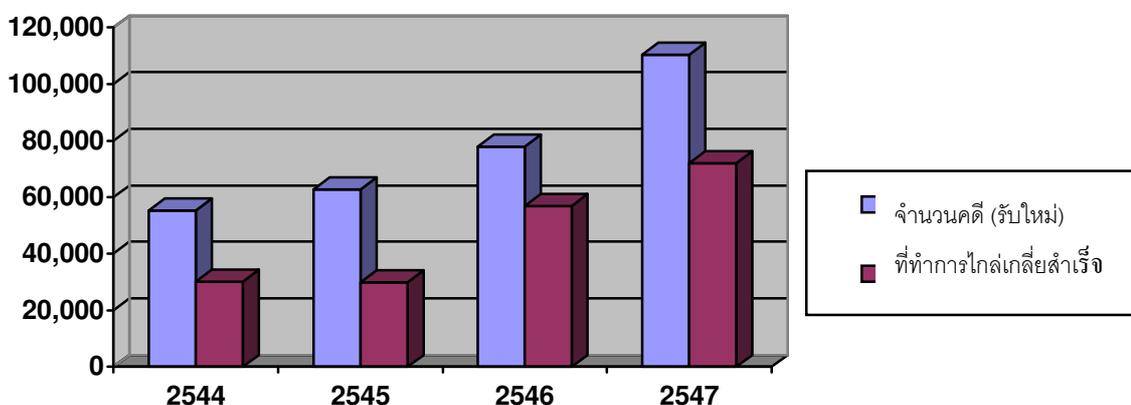
บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนคดีที่มีการฟ้องร้องมายังศาลเป็นจำนวนมาก ซึ่งการดำเนินคดีในศาลปกติจะต้องมีขั้นตอนกระบวนการวิธีพิจารณาความต่าง ๆ หลายขั้นตอน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลานานกว่าการพิจารณาคดีจะเสร็จสิ้น และพบว่า มีหลายคดีที่ต้องใช้เวลาในการพิจารณาคดียาวนานหลายปี ต้องหมดค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก ในขณะที่บางคดีที่เป็นความขัดแย้งเล็กน้อย ๆ หรือเมื่อมีคนกลางเข้ามาไกล่เกลี่ยแล้ว สามารถหาทางออกร่วมกัน จนนำไปสู่การประนีประนอมยอมความได้โดยไม่ต้องฟ้องร้องคดีต่อศาล (สำนักงานระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม, 2547, บทคัดย่อ) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจึงเป็นแนวทางหนึ่งของการระงับข้อพิพาททางเลือก โดยที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นการระงับข้อพิพาทที่เป็นประโยชน์ต่อคู่ความและการกระบวนการพิจารณาของศาลในขณะเดียวกัน เพราะการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนอกจากจะเป็นผลให้การดำเนินคดีเสร็จสิ้นไปได้โดยเร็วและประหยัดแล้ว ยังเป็นผลให้ ข้อพิพาทระงับลงด้วยความพอใจของคู่ความ อันมีส่วนในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดีของคู่ความด้วย ประกอบกับปริมาณข้อพิพาทที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลให้ปริมาณคดีที่ค้างอยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีสูงขึ้นเป็นลำดับ

ภาพที่ 1

สถิติจำนวนคดีที่รับใหม่และคดีที่ทำการไกล่เกลี่ย

ที่มา: สำนักระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม

จากสถิติจำนวนคดี ปี พ.ศ. 2544 จำนวนคดี (รับใหม่) 55,402 คดี ที่ทำการไกล่เกลี่ยสำเร็จ 30,196 คดี, ปี พ.ศ. 2545 จำนวนคดี (รับใหม่) 62,914 คดี ที่ทำการไกล่เกลี่ยสำเร็จ 29,791 คดี, ปี พ.ศ. 2546 จำนวนคดี (รับใหม่) 77,869 คดี ที่ทำการไกล่เกลี่ยสำเร็จ 56,983 คดี, ปี พ.ศ. 2547 จำนวนคดี (รับใหม่) 110,309 คดี ที่ทำการไกล่เกลี่ยสำเร็จ 71,991 คดี

การไกล่เกลี่ยจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญที่ศาลจะต้องนำมาปรับใช้เพื่อประโยชน์ในการระงับข้อพิพาทที่ขึ้นสู่ศาล การฟ้องร้องคดีตามปกติในศาลอาจมีผลเสียต่อคู่ความ โดยคู่ความอาจจะต้องเสียเวลาในการประกอบอาชีพและเสียค่าใช้จ่ายสูง และยังก่อให้เกิดภาวะแก่ศาลมากขึ้น ประเทศไทยจึงได้พยายามสนับสนุนและเปิดโอกาสให้คู่ความได้ใช้กระบวนการระงับข้อพิพาทของตนเองได้มากขึ้น ทั้งก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลและเมื่อฟ้องร้องคดีต่อศาลแล้ว เพื่อยังให้เกิดการประนีประนอมและเพื่อสนับสนุนให้คู่ความได้ให้ความสนใจ และนิยมการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยมากขึ้น (การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย กระบวนยุติธรรม, ม.ป.ป., น. 1)

การไกล่เกลี่ยจะช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่าย หรือทุกฝ่ายสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกัน จากกรณีที่มีการพิพาทกันนั้นได้โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะคอยเป็นผู้กระตุ้น แนะนำ โน้มน้าว เสนอแนะ แคล้วความ หรือชี้แนะหนทางที่เป็นไปได้ในการแก้ไขปัญหาคือข้อพิพาทให้แก่คู่ความ ซึ่งผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจในการกำหนดข้อตกลงให้แก่คู่ความแต่อย่างใด การจะตกลงหรือไม่เป็นการตัดสินใจของคู่ความ โดยวัตถุประสงค์ของการไกล่เกลี่ยไม่ใช่เพื่อชี้แนะข้อตกลงให้แก่คู่ความ วัตถุประสงค์ที่แท้จริงคือการเข้าไปช่วยให้คู่ความทำการเจรจาต่อรองง่ายเข้า และทำความเข้าใจแก่การติดต่อเจรจาระหว่างคู่ความ สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรในการเจรจา จนกระทั่งคู่ความสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันได้ หรือมองเห็นทางออกของปัญหา (บุญตา ส.ผาบมีชัย, 2547, น. 2) ซึ่งคดีที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้ คือ คดีแพ่งทุกประเภท ทั้งคดีที่มีข้อพิพาทและไม่มีข้อพิพาท คดีแพ่งที่มีข้อพิพาทมักจะเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน เงินทอง คดีแพ่งที่ไม่มีข้อพิพาท เช่น ขอดังผู้จัดการมรดก ขอเป็นผู้ปกครองผู้เยาว์ เป็นต้น และคดีอาญาที่ส่วนใหญ่แล้วเน้นคดีที่กฎหมายบัญญัติให้ยอมความกันได้อันเป็นคดีเกี่ยวกับความผิดส่วนตัว เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดฐานยักยอก เป็นต้น

ผู้ศึกษาสนใจศึกษาวิจัยปัญหา อุปสรรคของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาของผู้ประนีประนอมในศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้และศาลอาญาธนบุรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาลให้มีประสิทธิภาพในการนำไปปรับใช้ต่อไป

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

จากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานยุติธรรม ทำให้ทราบถึงขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็น ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ ซึ่งคดีแต่ละคดีก็ว่าจะผ่านขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้จนคดีเสร็จสิ้นต้องใช้เวลาในการพิจารณาคดีเป็นเวลานาน และคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลก็มีเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาคดีล้นศาล และจากการที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาถึงกระบวนการยุติธรรมนั้น ทำให้ทราบว่าได้มีการนำมาตรการหนึ่งมาใช้ เพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี คือ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในลักษณะกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาใช้

ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาล รวมถึงปัญหา อุปสรรคของการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนากระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้มีการนำมาใช้มากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประเภท กระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นศาล รวมถึงประเภทของคดีที่สามารถไกล่เกลี่ยได้
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของผู้ที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคของผู้ประนีประนอม ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาล
4. เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา อุปสรรค ให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้น ศาลมากขึ้น

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท คดีอาญาเฉพาะผู้ประนีประนอมที่ทำหน้าที่อยู่ที่ศาลอาญาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมี 3 ศาล ได้แก่ ศาลอาญา จำนวน 90 คน ศาลอาญากรุงเทพใต้ จำนวน 31 คน และศาลอาญาธนบุรี จำนวน 56 คน ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือผู้ประนีประนอม ทั้ง 3 ศาลดังกล่าว จำนวนทั้งหมด 177 คน โดยใช้แบบสอบถาม

นิยามศัพท์ในการศึกษา

ปัญหา อุปสรรค หมายถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของผู้ประนีประนอมไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ วิธีการ/กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท บุคลากรหรือผู้ประนีประนอม และสถานที่ในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หมายถึง กระบวนการระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเหลือให้คู่ความเจรจาต่อรองกันได้สำเร็จ โดยมีผู้ประนีประนอมเป็นผู้ทำหน้าที่เข้าไปช่วยเหลือ แนะนำให้คู่ความได้เจรจาต่อรองข้อพิพาทในคดีอาญาประเภทที่กฎหมายเปิดช่องให้คู่ความสามารถทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกันได้ ซึ่งผู้ประนีประนอมจะต้องเป็นผู้ที่มีความเป็นกลาง ไม่มีอคติสามารถให้ความเป็นธรรมกับคู่ความทุกฝ่ายได้ถูกต้องตรงตามความประสงค์ของคู่ความ ช่วยแก้ไขปัญหามาให้แก่คู่ความทุกฝ่าย

ในชั้นศาล หมายถึง ศาลอาญาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ ศาลอาญา ศาลอาญากรุงเทพใต้ และศาลอาญาธนบุรี เป็นการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทซึ่งเป็นคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลตั้งแต่ศาลรับฟ้องจนถึงก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้กับคู่ความ เป็นการช่วยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบประเภท กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาล รวมถึงประเภทของคดีที่สามารถทำการไกล่เกลี่ยได้
2. ทราบว่าผู้ประนีประนอมมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาลมากน้อยเพียงใด
3. ทราบปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาล
4. ทราบแนวทางในการแก้ไขเพื่อให้มีการนำกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นศาลมาใช้มากขึ้น

ชื่อแฟ้ม: 08บทที่ 1
ไดเรกทอรี: G:\4สุทิศา
แม่แบบ: C:\Documents and Settings\admin\Application
Data\Microsoft\Templates\Normal.dot
ชื่อเรื่อง:
เรื่อง:
ผู้เขียน: COMPUTER
คำสำคัญ:
ข้อคิดเห็น:
วันที่สร้าง: 07/05/52 ๐๗/๐๕/๕๒ ๒๐:๔๕ น.
เปลี่ยนหมายเลข: 6
บันทึกล่าสุดเมื่อ: 31/05/52 ๓๑/๐๕/๕๒ ๑๓:๐๒ น.
บันทึกล่าสุดโดย: vip
เวลาในการแก้ไขทั้งหมด: 29 นาที
พิมพ์ครั้งสุดท้ายเมื่อ: 23/06/52 ๒๓/๐๖/๕๒ ๑๐:๓๔ น.
เป็นงานพิมพ์ที่เสร็จสิ้นขึ้นสุดท้าย
จำนวนหน้า: 4
จำนวนคำ: 958 (ประมาณ)
จำนวนอักขระ: 5,462 (ประมาณ)